

УСТАВНИ СУД

3151

Уставни суд у саставу: председник др Драгиша Б. Слијепчевић и судије др Оливера Вучић, др Марија Драшкић, Братислав Ђокић, Весна Илић Прелић, др Горан Илић, др Агнеш Картаг Одри, Катарина Манојловић Андрић, мр Милан Марковић, др Боса Ненадић, Милан Станић, др Драган Стојановић, мр Томислав Стојковић, Сабахудин Тахировић и Предраг Ћетковић, на основу члана 167. став 1. тачка 1. Устава Републике Србије, на седници одржаној 18. октобра 2012. године, донео је

ОДЛУКУ

Утврђује се да одредба члана 33. став 5. Закона о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, бр. 107/05, 109/05, 106/06 и 57/11) није у сагласности са Уставом и потврђеним међународним уговором.

Образложење

Уставном суду поднета је иницијатива за покретање поступка за оцену уставности одредбе члана 33. став 5. Закона о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, бр. 107/05, 109/05, 106/06 и 57/11). У иницијативи се наводи да је Законом о изменама и допунама Закона о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, број 57/11) уведена измена овог закона у смислу да се, под повредом на раду не сматрају повреде при доласку и одласку са рада као и професионална обољења, а да се пре наведене измене Закона, повреда на раду утврђивала у складу са прописима о пензијском и инвалидском осигурању, који садрже решење према коме се, под повредом на раду сматрају повреде при одласку и доласку на рад. Иницијатор истиче да је право на накнаду зараде за време привремене спречености за рад људско право, зајемчено Уставом, а приликом његовог регулисања мора се имати у виду систем закона, јер Устав на то упућује у члану 69. став 3. Устава када одређује да запослени има право на накнаду зараде у случају привремене спречености за рад, у складу са законом. У том смислу, Законом о облигационим односима установљена су правила о узрочности између настале штете и њене накнаде, а иницијатор сматра да постоји узрочна веза између обављања посла и повреде која се догоди при доласку и одласку са посла, јер је запослени уговором о раду обавезан да дође на посао у одређено време, а још је директнија узрочна веза између обављања посла и професионалног обољења.

Оспореном одредбом Закона, по мишљењу иницијатора, крши се и уставни принцип једнакости грађана из члана 21. Устава, јер, кад су у питању повреде при доласку и одласку са рада, Закон о здравственом осигурању не признаје право на новчану накнаду, док Закон о пензијском и инвалидском осигурању, у члану 22. став 3. исту чињеницу третира другачије и признаје у овим случајевима право на инвалидску пензију и право на накнаду за телесно оштећење. Стога, иницијатор сматра да је оспорена одредба члана 33. став 5. Закона о здравственом осигурању несагласна са одредбама члана 21. и члана 69. став 3. Устава.

Полазећи од разлога оспоравања наведене одредбе Закона, као и одговарајућих одредаба Устава Републике Србије, Уставни суд је, на седници одржаној 28. јуна 2012. године, донео Решење о покретању поступка за утврђивање неуставности одредбе члана 33. став 5. Закона о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, бр. 107/05, 109/05, 106/06 и 57/11). Решење о покретању поступка Уставни суд је доставио Народној скупштини на одговор, на основу члана 33. став 1. и члана 107. став 1. Закона о Уставном суду („Службени гласник РС”, бр. 109/07 и 99/11). Пошто у остављеном року Народна скупштина није доставила одговор, Суд је наставио поступак, на основу одредбе члана 34. став 3. Закона о Уставном суду.

У спроведеном поступку пред Уставним судом, утврђено је да су Законом о изменама и допунама Закона о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, број 57/11), који је ступио на снагу 8. августа 2011. године, измењене одредбе члана 33. ст. 4. до 6. Закона о здравственом осигурању, те да је наведеним изменама члана 33. Закона у ставу 5. предвиђено да се под повредом на раду у смислу става 4. овог члана не подразумевају професионална обољења, као и повреде при доласку, односно повратку са посла.

За оцену уставности оспорене одредбе члана 33. став 5. Закона о здравственом осигурању од значаја су и одредбе истог закона које су у вези са овом одредбом, којима је предвиђено: да право на здравствену заштиту у случају повреде на раду или професионалне болести обухвата здравствену заштиту у случају настанка повреде на раду или професионалне болести која се обезбеђује на примарном, секундарном и терцијерном нивоу, да се здравствена заштита из ст. 1. и 2. овог члана пружа на начин да сачува, поврати или унапреди здравствено стање осигураног лица и његову способност да ради и задовољи своје личне потребе у складу са овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона, да је повреда на раду, у смислу овог закона, свака повреда, обољење или

смрт настала као последица несреће на послу, односно као последица сваког неочекиваног или непланираног догађаја, укључујући и акт насиља који је настао услед рада или је повезан са радом и који је довео до повреде, обољења или смрти осигураника која је наступила одмах или у периоду од 12 месеци од дана настанка повреде на раду, да се под професионалним обољењем у смислу овог закона подразумева обољење настало услед дуже изложености штетностима насталим на радном месту (члан 33. ст. 2, 3, 4. и 6.); да накнада зараде за време привремене спречености за рад припада осигураницима из члана 73. овог закона, ако је здравствено стање осигураника, односно члана његове уже породице такво да је осигураник спречен за рад из разлога прописаних овим законом, без обзира на исплатиоца накнаде зараде, и то ако је, поред осталог, привремено спречен за рад услед професионалне болести или повреде на раду (члан 74. став 1. тачка 2)); да висина накнаде зараде која се обезбеђује из средстава обавезног здравственог осигурања, као и из средстава послодавца, у случајевима из члана 74. став 1. тач. 2) и 6) овог закона износи 100% од основа за накнаду зараде (члан 96. став 2.).

Уставом Републике Србије је утврђено: да се људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују, да се Уставом јемче, и као таква, непосредно примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима, да се законом може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права (члан 18. ст. 1. и 2.); да људска и мањинска права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права, да се достигну ниво људских и мањинских права не може смањивати (члан 20. ст. 1. и 2.); да су пред Уставом и законом сви једнаки и да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације (члан 21. ст. 1. и 2.); да се права запослених и њихових породица на социјално обезбеђење и осигурање уређују законом и да запослени има право на накнаду зараде у случају привремене спречености за рад, као и право на накнаду у случају привремене незапослености, у складу са законом (члан 69. ст. 2. и 3.); да су потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права део правног поретка Републике Србије и да потврђени међународни уговори не смеју бити у супротности са Уставом, да закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права (члан 194. ст. 4. и 5.).

Конвенцијом Међународне организације рада број 121 о давањима за случај несрећа на послу и професионалних болести, која је ратификована Уредбом Савезног извршног већа од 8. јула 1964. године („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 27/70) је предвиђено: да национално законодавство у вези са давањима за случај несреће на послу и професионалних болести треба да штити све запослене (укључујући ученике у привреди) у приватном и јавном сектору, подразумевајући задруге и у случају смрти храниоца породице, прописане категорије корисника (члан 4. став 1.); да осигурани случајеви треба да обухватају следеће случајеве ако су настали због несрећа на послу или професионалне болести, и то – а) болесно стање, б) неспособност за рад која је настала због таквог болесног стања и која повлачи губитак зараде онако како је дефинисано националним законодавством, ц) потпуни губитак способности за привређивање или делимичан губитак способности за привређивање изнад прописаног степена када је вероватно да ће овај губитак потпун или делимичан, бити трајан, или одговарајуће смањење физичког интегритета, д) губитак средстава за издржавање услед смрти храниоца породице за прописане категорије корисника (члан 6.); да свака чланица треба да пропише дефиницију „несреће на послу” која ће садржавати услове у којима се несрећа приликом доласка и одласка са посла сматра као несрећа на послу и треба да у својим извештајима у вези са применом ове конвенције које подноси сагласно члану 22. Устава МОР, специфицира изразе ове дефиниције (члан 7. став 1.).

Полазећи од тога да је држава, ратификовањем Конвенције међународне организације рада број 121 о давањима за случај несрећа на послу и професионалних болести, преузела обавезу да у свом законодавству пропише осигуране случајеве ако су настали због несрећа на послу или професионалне болести, наведене у члану 6. Конвенције, као и да, према одредби члана 7. став 1. Конвенције пропише дефиницију „несреће на послу” која ће садржавати услове у којима се несрећа приликом доласка и одласка са посла сматра као несрећа на послу, а да је одредбом члана 33. став 5. Закона о здравственом осигурању прописано, супротно одредби члана 7. став 1. Конвенције, да се под повредом на раду у смислу става 4. овог члана не подразумевају професионална обољења, као и повреде при доласку, односно повратку са посла, Уставни суд је оценио да је оспорена одредба Закона несагласна са одредбом члана 7. став 1. Конвенције, а самим тим и са одредбама члана 194. ст. 4. и 5. Устава, којима је предвиђено да су потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права део правног поретка Републике Србије и да закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права.

Полазећи од изнетог, Уставни суд је, на основу одредаба члана 42а став 1 тачка 2) и члана 45. тачка 1) Закона о Уставном суду, одлучио као у изреци.

На основу члана 168. став 3. Устава, одредба члана 33. став 5. Закона о здравственом осигурању наведеног у изреци престаје да важи даном објављивања Одлуке Уставног суда у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број IVз-314/2011

Председник

Уставног суда,

др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.

3152

Уставни суд, Велико веће, у саставу: председник Суда др Драгиша Б. Слијепчевић, председник Већа и судије др Боса Ненадић, Катарина Манојловић Андрић, др Оливера Вучић, Предраг Ћетковић, Милан Станић, Братислав Ђокић и мр Томислав Стојковић, чланови Већа, у поступку по уставној жалби Зорана Јојкића, Милана Јојкића и Јелице Јојкић, свих из Црепаје, на основу члана 167. став 4. у вези члана 170. Устава Републике Србије, на седници Већа одржаној 24. октобра 2012. године, донео је

ОДЛУКУ

1. Усваја се уставна жалба Зорана Јојкића, Милана Јојкића и Јелице Јојкић и утврђује да је у парничном поступку који је вођен пред Другим општинским судом у Београду у предмету П. 5514/2000 (првобитно П. 4227/96), повређено право подносилаца уставне жалбе на суђење у разумном року, зајемчено одредбом члана 32. став 1. Устава Републике Србије, док се у преосталом делу уставна жалба одбија као неоснована.

2. Одлуку објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Образложење

1. Зоран Јојкић, Милан Јојкић и Јелица Јојкић, сви из Црепаје, преко пуномоћника Горана Белића, адвоката из Београда, поднели су 6. јула 2010. године Уставном суду уставну жалбу против пресуде Апелационог суда у Београду Гж. 2488/10 од 9. априла 2010. године, због повреде права на правично суђење и права на суђење у разумном року из члана 32. Устава Републике Србије,

У уставној жалби је, поред осталог, наведено: да су тужиоци, овде подносиоци уставне жалбе, у жалби против првостепене пресуде, као и у првостепеном поступку, истицали да тужилац није адекватно лечен и износили тврдње у том правцу – да није било приступљено адекватној врсти снимања главе тужиоца, а било је јасних индикација за такво поступање, те да је тужилац дуг период времена погрешно лечен (што и није спорна чињеница да је лечен од других обољења), услед чега му је здравствено стање